

mer, men intet *Program*; det begynder nu at blive en Ulempe, hvorunder ikke alene de optrædende indenfor Kvindebevægelsen, men ogsaa selve Bevægelsen lider. Og tager man Kvindebevægelsens mægtige Omraade i Betragtning, kan det derfor ikke undre, at de færreste Spørgsmaal har formaet at samle alle. Endnu den Dag idag gives der betydelige Organisationer indenfor Kvindebevægelsen, som i det mindste foreløbig ikke vil høre Tale om Kvinders politiske Rettigheder. Den i mange Henseender udmærket organiserede schweitziske Kvindebevægelse f. Eks. staar i Stemmeretsspørgsmaalet endnu paa det Standpunkt, at de politiske Rettigheder skal være Slutstenen paa Ligeberettigelsens Bygning. Derimod gaar den engelske og hollandske Kvindebevægelse næsten kun ud paa Arbejdet for Stemmeretten.

I et Land drøfter man Spørgsmaal, der i et andet slet ikke mere er til eller aldrig har været til. For Eksempel synes det os Ungarere ganske ubegribeligt, at et Organ for Kvindebevægelsen, som den preussiske Landsforening for Lærerinder af en eller anden opdigtet Grund — thi nogen naturlig gives ikke — godkender Lærerinders tvungne Cølibat. I Ungarn har denne abnorme Forholdsregel aldrig været til. Lærerinderne gifter sig i samme Antal som andre Kvinder, ja maaske endog i større Procentantal, idet de lettere kan indgaa Ægteskab paa Grund af deres forholdsvis vellønnede, alderdomsforsørgede Stilling. Derfor kommer det aldrig dér til nogen Diskussion om den Uting, som tvunget Cølibat er.

I Østrig f. Eks. erklærede Lederen af den saakaldte radikale Kvindebevægelse haanlig alle de Kvinder for at være politisk uforstaaende og Kvindesags-Fanatikere, der paa samme Tid, som den almindelige Valgretsbevægelse var oppe, fordrede Stemmeret for Kvinder og derved gjorde det sværere for Mændene at opnaa deres almindelige Valgret. I Radikalismens Navn blev de østrigske borgerlige og socialistiske Kvinder holdt tilbage fra Deltagelse i Kampen for deres egen Ret. Den saakaldte moderate Retning indenfor den østrigske Kvindebevægelse lod sig imidlertid ikke vildlede og gjorde alt for at gøre Kravet om Stemmeret for Kvinder gældende, saa at Stemmeretten i Østrig gjaldt for at være den moderate Retnings Fordring.

I denne Forbindelse kan nævnes endnu et Eksempel fra Østrig paa Virkningen af Kvindebevægelsens Mangel paa Program, nemlig: den snerpet-afvisende Holdning, som de saakaldt radikale og moderate Retninger indtager overfor Spørgsmaalet om Kønnsreformen. Thi netop dette, der i Kampen mellem Kønnene er Kærnepunktet, er næsten i alle Lande Kvindebevægelsens mest omstridte Felt.

Kvindens Selvbestemmelsesret som Barnemoder er et Spørgsmaal, som selv af de modigste Kvindesags-Forkæmpere kun bliver smuglet ind. I Almindelighed er det hidtil ikke engang blevet drøftet, om dette Spørgsmaal hørte til Kvindebevægelsen.

Mangen, der regner sig for en Kvinde-sagskvinde af det reneste Vand, ser i den theoretiske og navnlig i den praktiske Klædedragsreform et nedværdigende Spørgsmaal, der ligefrem er hindrende for Kvindebevægelsen.

Amerika, den radikale Kvindebevægelses Hjemstavn, yder et af de vægtigste Beviser for Kvindebevægelsens Mangel paa Maal og dens hidtil ikke belyste Planløshed. Det har frembragt Kvindebevægelsens mest geniale Theoretiker *Charlotte Perkins Gilman*, men Amerika kender mindre til hendes Lære end Evropa, i hvert Fald anerkender det den mindre. Ja de amerikanske Kvindesagsforkæmpere, der i Europa gælder for de mest radikale, afviser afgjort Perkins Gilmans Theori. I Ungarn derimod er hele Kvindebevægelsen planmæssigt opbygget paa denne. —

En af Følgerne af denne Planløshed

er, at der stadig skabes flere Punkter, hvorimod Kvindebevægelsens Fjender kan rette deres Angreb. Naar f. Eks. Kravet om frit Ægteskab og Forkastelsen deraf begge optræder som en af Kvindebevægelsens Fordringer, vil hver af disse Retningers Fjender optræde som Fjender af Kvindebevægelsen, fordi den henholdsvis kræver og afviser dette. Og saaledes gaar det med alle de Spørgsmaal, der paa den mest modsigende Maade repræsenteres under samme Titel. Det vanskeliggør ogsaa Agitationsarbejdet. Desto sejrrigere Kvindestemmeretsbevægelsen skrider frem, desto mere paatrængende nødvendig bliver det, at vi enes om at fastslaa vore Maal, thi med Stemmeretten faar Kvinderne jo Magten i Hænde til